

K osobnosti Františka Vážného

Redakce *Právnicka* se rozhodla připravit u příležitosti 150. výročí narození *Františka Vážného st.* speciální číslo věnované významu soudů a judikatury v právním státě. Toto spojení výročí spatřitého s osobností významného představitele československého meziválečného justičního dění a vzdělaného procesualisty s aktuálními otázkami týkajícími se soudní moci v dnešní době pokládáme za šťastné právě vzhledem k zásluhám *Františka Vážného* o soudnictví, rozvoj nauky i praxe procesního práva a pořádání i publikaci významné judikatury Nejvyššího soudu.

František Vážný se narodil 1. dubna 1868 v jihočeské obci Sviny nacházející se 5 km na západ od Veselí nad Lužnicí v jižní části Soběslavských Blat. Jeho otec Václav byl místní sedlák a také matka Anna pocházela ze selského rodu. Však také *František Weyr* ve svých *Pamětech* (2, s. 51) poznamenal: „*Vážný byl urostlý muž,*“ – ostatně byl členem Sokola a za svého pobytu v Praze také cvičitelem sokolské jednoty na Malé Straně – „*kteřím svým zevnějškem a vystupováním nezapřel svůj rustikální původ.*“ Středoškolského vzdělání dosáhl na c. k. českém vyšším gymnasiu v Českých Budějovicích (založeném v témže měsíci a roce, kdy se *Vážný* narodil), kde studoval v letech 1881–1889. Po roce vojenské služby absolvoval „*se vším možným vyznamenáním*“, jak poznamenal *Weyr*, v době od roku 1890 do 1894 právnickou fakultu české univerzity v Praze a promován byl *sub auspiciis imperatoris* 11. června 1896 (*Právnick*, 1896, XXXV, s. 521). Od počátku své právnické kariéry působil *Vážný* v justici, od roku 1904 na vrchním zemském soudu v Praze, odkud byl však ještě téhož roku přidělen sekretariátu c. k. Nejvyššího soudního a kasačního soudního dvora ve Vídni. Na vrchní soud v Praze se *Vážný* vrátil v roce 1914. Za války působil nejprve u zeměbranceckého divizního soudu v Terezíně, od roku 1916 pak u polního soudu v Zamošci (Zámostí) ve východní Haliči, kde se zasloužil, že trestů smrti bylo méně, než armádní byrokracie zamýšlela.

Po vzniku Československé republiky nastoupil *František Vážný* na Nejvyšší soud zřízený zákonem č. 5/1918 Sb., nejprve jako soudce a předseda senátu. Po přemístění sídla soudu do Brna (zák. č. 216/1919 Sb.) spojil i *Vážný* svůj osud s tímto moravským městem. V roce 1921 byl *František Vážný* jmenován soudcem Ústavního soudu a v roce 1924 se stal jeho místopředsedou. Na Nejvyšším soudě působil *Vážný* souběžně. Tam byl již v roce 1922 jmenován druhým presidentem. Nejvyšší soud řídil první president – jímž byl v letech 1918–1930 *Augustín Popelka* (1854–1938) a v letech 1931–1939 *Vladimír Fajnor* (1875–1952), a soudce ve funkci druhého presidenta působil jako jeho náměstek (§ 8 a 9 zák. č. 5/1918 Sb.). Ve funkci druhého presidenta byl *František Vážný* činný až do roku 1935, kdy odešel do důchodu. S aktivní službou se rozloučil 27. dubna 1935. Na Ústavním soudu skončil později: 10. května 1938.

Vážný usiloval o kvalitní organizaci a vysokou odbornou úroveň Nejvyššího soudu, nejvýznamněji se však trvale zapsal do jeho dějin jako odborník pověřený redakcí úřední sbírky rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech civilních a trestních, běžně dodnes neoficiálně označované jako *Vážného sbírka*. On sám se držel zásady, že „*právo má sloužiti praktickému životu a jeho potřebám*“.

Při tomto přístupu není divu, že *František Vážný* pro normativní teorii neměl mnoho pochopení. Dával to najevo, když se v Brně zapojil do výuky na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, kde přednášel civilní právo procesní. Na univerzitě byl v roce 1933

jmenován neplaceným řádným profesorem. Vážný byl žákem *Emila Otta* (1845–1924) a jeho velkým ctitelem. Literární odkaz Vážného představují především knihy *O ústrojí a příslušnosti soudů* (1926, 1933) a *Pracovní soudy* (1934). Jako zkušený soudce a výborný procesualista se *František Vážný* zapojil i do legislativních prací, pokud se týkaly jeho specializace, včetně prací na přípravě československého civilního řádu soudního.

Kromě svého působení justičního a akademického se *František Vážný* angažoval i v Brně v Sokole a, byv již v našem hlavním městě členem Právnické jednoty v Praze, zapojil se po přesídlení na Moravu do činnosti Právnické jednoty moravské. Už v roce 1922 se stal jejím starostou. V této funkci řídil II. sjezd československých právníků, který se konal v Brně ve dnech 31. května až 2. června 1925. Slova z projevu, kterým Vážný sjezd zahajoval, poukazující na „*plevel stranické rozvášněnosti a sobeckosti, moderní vztahování paží a upírání zraků k efemérním vidinám a neplodnému mudrování*“, jež ani před našimi právníky „*nezůstalo státi*“ a že je pro ně vhodné soustředit se kolem důstojného předmětu, jímž „*jest strážlivé pěstění, vybudování a prohlubování domácího práva*“, neztratila na naléhavosti dodnes.

Vážného manželství s *Annou Svobodovou* zůstalo bezdětné. Ale byly to jistě i osobnost a příklad *Františka Vážného*, že se na juristickou profesní dráhu vydali jeho dva synovci. Prvním byl *Jan Vážný* (1891–1942), významný romanista, umučený za protinacistickou činnost v Mauthausenu, druhým komercialista *František Vážný ml.* (1895–?), oba činní na Právnické fakultě Masarykovy univerzity.

František Vážný st. byl respektabilní a váženou osobností. Je to vidět i na uznáních, která mu náš časopis opakovaně vyjadřoval (*Právník*, 1928, LXVII, s. 230 an.; *Právník*, 1938, LXXVII, s. 262, *Právník*, 1941, LXXX, s. 163 an.) – a přirozeně nejen náš časopis. Zemřel po vleklé nemoci 9. března 1941. Pohřben je na Ústředním hřbitově města Brna.

Jako vědecky nejzávažnější stať tohoto monotematického čísla vyhodnotila komise složená z členů redakční rady *Josefa Blahože*, *Karla Eliáše*, *Pavla Holländera*, *Jana Kysely* a *Jána Matejky* příspěvek *Petra Lavického* *Soudcovské dotváření pravidel dělení důkazního břemena*. Autor obdrží mimořádnou prémii 12.000 Kč, kterou laskavě věnovala Randova nadace při Spolku českých právníků Všeohrd. Nadaci za tento mecenášský počín náleží od redakce vděčné poděkování.